ॐ

શ્રી પરમકૃપાળુદેવાય નમઃ

નાટક સમયસાર

શિબિર - ૨૦

નિર્જરા દ્વાર (છંદ ૧૨-૩૫)

WORKSHEET **Marks: 50**

Name: .... Tel. No.: .... Group: .... Zone: ....

(I) સાચો જવાબ પસંદ કરો. **Marks: 5**

૧. સમ્યગ્જ્ઞાન એટલે .... જાણવું.

(a) ઘણું (b) બધું (c) સાચું (d) પરને

૨. પ્રભુને આપણે .... તેમાં રસ છે.

(a) કેટલું મધુર ગાઈએ છીએ (b) કેટલી તાળીઓ પાડીએ છીએ (c) કેટલું નૃત્ય કરીએ છીએ (d) કેટલાં અપમાન પચાવ્યાં છે

3. ભક્તિ કરવાથી .... થાય છે.

(a) સમસ્યા અનુપસ્થિત (b) સમસ્યા ઉપસ્થિત (c) શ્રદ્ધા અનુપસ્થિત (d) શ્રદ્ધા ઉપસ્થિત

૪. દિવાળી પર્વ ....નું પર્વ ગણાય છે.

(a) બ્રાહ્મણ (b) ક્ષત્રિય (c) વૈશ્ય (d) ક્ષુદ્ર

૫. નિર્વાણ વખતે .... પદ છૂટે છે.

(a) સિદ્ધ (b) અરિહંત (c) ઈન્દ્ર (d) ધરણેન્દ્ર

(II) નીચેનાં દૃષ્ટાંતોના પરમાર્થમાં લીટી કરેલ શબ્દની બદલે યોગ્ય શબ્દો લખો. **Marks: 5**

દૃષ્ટાંત	**પરમાર્થ**	**ઉત્તર**
૧. ભાષાશાસ્ત્રી - બિરબલ - માતૃભાષા	આપણી ભક્તિની ખરી પરીક્ષા <u>સત્સંગ</u> વખતે થાય છે.	
૨. જેલ - ભાગવાની યોજના - ચૂરમું	જીવ <u>ભયમાં</u> અટકીને સંસારમાંથી છૂટવાનો ઉત્તમ અવસર ચૂકી જાય છે.	
3. સસલું - સિંહ - મૈત્રી	સત્પુરુષના શરણે જતાં તેઓ આપણા <u>ગુણોનું</u> ભક્ષણ કરે છે.	
૪. શિક્ષક - વીંટી - પાટો	સમ્યગ્દર્શનનો <u>પ્રભાવના</u> અંગ એટલે પોતાના ગુણો અને અન્યના દોષો છુપાવવા.	
૫. વિમાન - આકાશમાં હલતું નથી એમ લાગે	જ્ઞાની સ્થિર દેખાય ત્યારે ભીતર <u>મંદ</u> પુરુષાર્થથી મોક્ષ તરફ જઈ રહ્યા છે.	
૬. કુંભ મેળો	<u>અનશન</u> દ્વારા આપણી શ્રદ્ધા, રુચિ, વલણ, વૃત્તિ, પ્રવૃત્તિ સહેજે બદલાય છે.	
૭. વ્યસની પુત્ર - સુશીલ નોકર - વિલ	જ્યાં <u>સંગ</u> છે તે જ સર્વસ્વ મનાય છે.	
૮. તરસ - ગંગાનું ચિત્ર	બોલે વચન રસાળ - આ શબ્દો દ્વારા આત્મરસી બનારસીદાસજીએ <u>શાસ્ત્રોનો</u> મહિમા ગાયો છે.	
૯. પતિ - પત્ની - ઠંડુ પાણી - નહીં તો	<u>મિથ્યાત્વથી</u> ડરવું નહીં.	
૧૦. સાધક - ઝેન માસ્ટર - ઝરણાનો અવાજ	ઝેનમાં પ્રવેશ કરવા માટે <u>ભૂતકાળની</u> ક્ષણની જાગૃતિ અનિવાર્ય છે.	

(III) થોડાક શબ્દોમાં જવાબ લખો. **Marks: 5**

૧. દૃષ્ટિ શુદ્ધાત્મા પર હોવાથી જ્ઞાનીને કાયક્લેશના શ્રમ વિના ક્ષણવારમાં મોક્ષ મળી શકે છે તે માટે આત્મરસી બનારસીદાસજીએ કયો શબ્દ વાપર્યો છે? ……………………………………

૨. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ આપણને શ્રી ગૌતમસ્વામીની જેમ શું બદલીને દિવાળીની ઉજવણી કરવાની પ્રેરણા કરી? ……………………………………

૩. દેવવંદનનો કયો શબ્દ બદલાતી ઋતુઓ જેવા ઉદયોમાં જ્ઞાનીની દશા દર્શાવે છે? ……………………………………

૪. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ સેવામાં અહંકારને કયા મોડ પર રાખવા કહ્યું? ……………………………………

૫. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ અનુભવની પ્રશંસામાં વાસ્તવમાં શેનો મહિમા ગાયો છે? ……………………………………

(IV) નીચેનું કથન સાચું છે કે ખોટું તે લખો. ખોટું હોય તો તેનું કારણ દર્શાવો. **Marks: 5**

૧. ગુરુનો ઉપદેશ એ ગુરુની કરુણા છે.

……

૨. સેવામાં અન્યના દોષોના આલોચક બનવું એ આપણા આત્મા અને અન્યના મન માટે સારું છે.

……

૩. સમ્યગ્જ્ઞાની નિર્જરા કરવા માટે પોતાને ઇન્દ્રિયસુખથી વંચિત રાખે છે.

……

૪. અધ્યાત્મ અપેક્ષાએ સંયોગોનો ત્યાગ કરનાર અપરિગ્રહી ન જ હોઈ શકે.

……

૫. આપણા સ્વચ્છંદ, મત, આગ્રહને કારણે પરિસ્થિતિ સમસ્યા લાગે છે.

……

(V) નીચેના છંદોના અર્થમાં ખાલી જગ્યા પૂરો. **Marks: 6**

૧. શ્રીગુરુ જગવાસી જીવોને કહે છે કે તમે મારી પાસે આવો! હું તમને તમારા ગુણો બતાવું જે શાંત રસથી ભરેલા છે અને (a)……………………………થી રહિત છે. તે તમે શાંત અને (b)…………………………………………… થઈને સાંભળો. આવાં મધુર વચનો કહેવા છતાં જે ચિત્તમાં ધરતો નથી તે કાં તો માટીના (c)………………………………………… સમાન છે અને કાં તો (d)……………………………………………… માણસ જેવો છે.

૨. જીવ જ્યારે સૂતો હોય છે ત્યારે તેને (a)…………………………………ની ઘટના સત્ય લાગે છે, પરંતુ જ્યારે તે (b)…………………………………… છે ત્યારે તેને હું શરીર છું, આ વસ્તુઓ મારી છે એમ સત્ય લાગે છે. મૃત્યુનો વિચાર કરતાં વર્તમાનનું બધું મિથ્યા લાગે છે, અને નવો (c)……………………………… લે છે ત્યારે મરણ જૂઠું લાગે છે. (d)……………………………………… પર દૃષ્ટિ જતાં આખો સંસાર જૂઠો લાગે છે.

૩. અનુભવરૂપ ચિંતામણિ રત્નનો પ્રકાશ જેમના અંતરમાં થઈ જાય છે તે ચાર ગતિના પરિભ્રમણનો નાશ કરી નાખે છે અને પવિત્ર (a)……………………………પદ પામે છે. તેઓ (b)……………………………………થી કોઈ પણ ક્રિયા કરતા નથી. તેઓ કર્મનો સંવર અને પૂર્વકૃત કર્મોની નિર્જરા કરે છે. તેમને અનંત સંસાર નથી - અલ્પ (c)…………………………… છે, અને વિકારો, પરિગ્રહનો કે કર્મોનો બહુ (d)…………………………………… હોતો નથી.

(VI) એક વાક્યમાં જવાબ લખો. **Marks: 8**

૧. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ શેને 'બહુ બહુ બહુ બહુ બહુ' (૫ વાર) અને 'બહુ બહુ બહુ બહુ બહુ બહુ' (૬ વાર) દુર્લભ કહ્યું?

....

૨. શેના વિના જીવ સંગ્રામ લડતો નથી અને તેવી રીતે શેના વિના મોક્ષમાર્ગ જાણી શકાતો નથી?

....

૩. સમ્યગ્જ્ઞાની મતિ, શ્રુત, અવધિજ્ઞાનને પોતાનું સ્વરૂપ શા માટે માનતા નથી?

....

૪. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ જ્ઞાન વિના કાયક્લેશ, પંચાગ્નિ તપ, મહાવ્રતનું પાલન આદિ ક્રિયાને શેના જેવી નિરર્થક કહી? આવી ક્રિયા કરનારના પરિભ્રમણ માટે તેમણે શેની ઉપમા આપી?

....

૫. "જ્ઞાન ઉદૈ જિન્હકે ઘટ અંતર, જોતિ જગી મતિ હોત ન મૈલી" - અહીં જ્ઞાનનો ઉદય એટલે શું, અને કઈ અપેક્ષાએ બુદ્ધિ મેલી થતી નથી?

....

૬. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ સમ્યગ્જ્ઞાનીના હાલવા-ચાલવાને અને તેમના બોલવાને શું કહ્યું?

....

૭. આત્માના અનુભવ માટે ચિંતામણિ રત્નના પ્રકાશની ઉપમા શા માટે પૂર્ણપણે યથાર્થ નથી?

....

૮. બેસતા વર્ષને દિવસે કેટલાંક મંદિરોમાં લાડુ ધરવાની પ્રથા પાછળ શું પરમાર્થ રહ્યો છે?

....

(VII) ટૂંકાંણમાં જવાબ લખો. **Marks: 6**

૧. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ સમ્યગ્જ્ઞાનને આપેલ સમુદ્રની ઉપમા કોઈ પણ ચાર મુદ્દા દ્વારા સમજાવો.

....

....

....

....

૨. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ કયા પદને અંગીકાર કરવાની ભલામણ કરી છે? તે પદની કઈ ત્રણ વિશેષતા બતાવી છે? 'અંગીકાર કરો' એ વ્યવહાર કથનનો વિશેષાર્થ શું છે?

....

....

....

....

૩. પરિગ્રહત્યાગનો સામાન્ય વિચાર અને વિશેષ વિચાર શું છે? સમાજમાં સામાન્યપણે શેનો ત્યાગ થાય છે અને શેનો ત્યાગ નથી થતો?

....

....

....

....

(VIII) મીમાંસા **Marks: 10**

૧. જીવની શયન અને જાગૃત અવસ્થા **Marks: 5**

૧. આત્મરસી બનારસીદાસજીએ આપેલ ઉપમાનો પરમાર્થ લખો : - 2 marks

(a) મહેલ = ... (b) પલંગ = ... (c) પથારી = ...
(d) ચાદર = ... (e) વાયુ = ... (f) આંખ બંધ થવી = ...
(g) ઘોરવાનો અવાજ = ... (h) સ્વપ્ન = ...

૨. અજ્ઞાની જીવ કઈ અપેક્ષાએ જાગૃત છે એમ કહેવાય છે? શા માટે સૂતો છે? - 1 mark

....

....

3. જાગૃત થતાં કઈ બે વસ્તુ બંધ થઈ જાય છે? બાકીની વસ્તુ ઉપસ્થિત હોવા છતાં તેના પ્રત્યે શું ફેર પડે છે? - 1 ½ marks

....

....

૪. પરમકૃપાળુદેવે પૂજ્યશ્રી સૌભાગ્યભાઈને તેમના સમાધિમરણ પહેલાં લખેલ કયા પત્રાંકમાં આ પંદરમો છંદ ટાંક્યો છે? - ½ mark

....

૨. જ્ઞાની નિષ્પરિગ્રહી છે **Marks: 5**

૧. મિથ્યાત્વ અને પરિગ્રહમાં શું તફાવત છે? - 1 mark

....

....

૨. ભોગ અને ભોગપરિણામનો સ્વભાવ કેવો હોવાથી જ્ઞાનીને પરિગ્રહની ઇચ્છા નથી થતી? એમ છતાં જ્ઞાની પરિગ્રહ વચ્ચે શા માટે દેખાય છે? - 1 mark

....

....

3. અજ્ઞાન ગયું હોવા છતાં જ્ઞાની પરિગ્રહ વિષે શા માટે સાવધાન રહે છે? - 1 mark

....

૪. જેમ કોઈ સફેદ વસ્ત્ર ફટકડી, લોધર, હરડેનો પુટ દીધા વિના લાલ રંગમાં રાત-દિવસ બોળવામાં આવે તોપણ તે વસ્ત્ર એકદમ લાલ થાય નહીં, તેમ ... - 1 mark

....

....

૫. જેમ કોઈ ભીલ જંગલમાં મધપૂડો તોડે છે ત્યારે મધમાખીઓથી ઘેરાયેલો છતાં કામળી ઓઢેલો હોવાથી તેને માખીઓનો ડંખ લાગતો નથી, તેમ ... - 1 mark

....

....

* * *